

Tallinna Teataja

Postimees ja talupidaja:
Tallinn, Suurturg nr. 16.
Kirjake adresse:
Tall. Teataja, Tallinn.
Rõnetraat:
Tolmetaja — 285.
Toimetaja ja talitus — 281.
Tolmetaja lõnet: A. 12—1.
Kirjake lõnet: Kella 8—1.

Postiga:
1 kuu peale ... 75 marka
2 " " ... 150 " "
3 " " ... 225 " "
Ise talitusest ära viies:
1 kuu peale ... 68 marka
2 " " ... 136 " "
3 " " ... 204 " "
Baltimaale kinn 100 mkr.
Aadressi muutmise 10 mkr.

Postimees ja talupidaja:
Kulutusel kühel 3 mkr. m/m.
Esimene 5 " "
Sisse, kühel 6 " "
Kohustuslik. Kulutusel 75%,
odavamad.
Tallinnas, mis alla 100 mkr. kinn
tööpöögna ja talupidajate järe-
wad, alal ei hõlma. Suuremad
kirjastused saadetakse ainult kinn
tagasi, kui sellest murt taastat.
Kirjastusele peab saatma kühel
nime ja aadressi all olema.

Üksik nummer 3 marka.

Nr. 63.

Laupäeval, 18. märtsil 1922. aastal.

Jumub igal aripäeval õhtul.

Kill aastatüht.

Riigilõugus eila efnes riigivanem pitema kõnega.
Wällemaapidajate rendilepingute pitemdamise seadus ja
amnestia seadus 1. lugemisel Riigilõugu 3. wastumõdetud.

Tallinna põhjalise uurimise tagajärjel põhjalikult ette wõtta.
C. R. Jakobsoni 40-aastane surmapäew.

**Cesti Tartu wäike Reistühisuse laubandusline tegetus lät-
nub aastal.**

Soome saatkond Moskwas paljaks rööwitub.

Poola ajakirjanduse arwamised Warsfawi konwerentzi puhul
Saksamaa ja Inglismaa saadawad Genewa konwerentzile oma paremad jõud.

Baltimaade kommunistide nõupidamine Moskwas.

Ameerika ühisriikides algab 1. aprillil määtsoliste streik.

Eõuna-Aafrika rewolutsioon maha surutub.

President Harding panewat Euroopa riikidele ette wiibimata wägesid wähenemata
hõlata.

Warsfawi konwerentzi puhul.

Konwerentzi lõpp. Poola lehtede arwami-
jed.

Warsfawi konwerentzi tööd lõppesid eila.
Osa wõttis ka Soomemaa. Konwerentzi
puhul pühendawad Poola lehed pikemaid
artikleid Balti riikide lähenemisküsimusele.

Kurjer Poranny ütles: Oma poliitilise
seisukoha tõttu on Poolamaa, kõige suurem,
lugemine ja wanem Balti riikidest, kutsutud
loomulikult sidemeks jaama kahe R.-Euroopa
wabade ja demokraatlike rahwaste rühma-
wahel: Wäike entente wahel lõunas ja
Balti riikide wahel põhjas. Ühtki kawatjast
ei suudetaks ei Pariisis ei Londonis Genewa
jaoks wälja töötada, ilma Warsfawi, Riia,
Bukaresti, Tallinna, Praaga, Selsingi ja
Belgradi aktiivse kaasabit. Wastuõks, ka
jee tahetudne neljakuuliseks wõimetu ilma
Pariisi, Londoni, Rooma ja Washingtoni
toetujeta. Ka Ameerika, kes ennast Genewa-
ga ei seo, kuid isenelele mõista mitte täie-
likult eemale ei taha jääda, on sunnitud
praegustes Warsfawi ja Belgradi konwerent-
zides uut tunnistust nägema selle Jda-Eu-
roopa aja tahtmist, oma elu uutele aluste-
le seada.

Dige sõbralikult kirjutab konwerentzi pu-
hul ühegi parempoolse Rzeczpospolita, kes
muidu Balti riikide kohta skeptilisel seisuko-
hal olnud. Ta tunnistab heaks, et konwe-
rents oma ülesandeid mitte liig laialt pole
mõtnud, waid samm-jammult oma eesmär-
kide poole tahab minna. Kõige delikaatne
külg olla, et meel üks riit on olemas, kes
Balti küsimusest elulisele hõwitatud, nimelt
Benemaa. Praeguse aja poliitika üks pea-
ülesannetest seisab selles, et ühest küljest
Balti riikide üheleiswust kindlustada, teisest
küljest Benemaa majandusliit pääjeteed
Balti merele niisama lahti hoida. Euroopa
uuesti ülesehitamisel tuleb seba probleemi
mitte sõjalisel waid rahulikul teel lahenda-
da. Kui Benemaa talwitus on Balti mere
järele, siis on ka Balti riikidel tarwidus
Benemaa järele. EX.

Ruudas maalit sõjawäelaste teeneid hindab.

Eilasel Riigilõugu koosolekul kurtis riigi-
wanem Põts oma sõnes muu seas diguuga,
kui wähe meil fagedasti sõjawäelaste teeneid
hinnata osatakse. Ta tõi näituseks fakti,
et eilasel maaseaduse komisjoni koosolekul
üks jarnastest seaduse-projektidest tagasi
olewat liikatud.

Wõime siin kohal selle projekti saatuse
kohta järgmisi lähemaid teateid tulla. Eila-
sel maaseaduse komisjoni koosolekul aru-
tati walituse ehitistena normaaltalude and-
mise projekti wanematele sõjawäelastele
(umbes 40 iistule) sõjaliste teenete eest.
Riigilõugul komisjon oli juba omalt poolt
seba projekti tublisti piiganud nii kategoo-
riate, kui ka iistute arwu wähenemise
mõttes.

Maaseaduse komisjonis tuli aga ilm-
neda, et ainult rahwa- ja töderakonna esitajad
projekti poolt hääletasid. Maalik, faksala-
sed ja kriislojed jäid erapooletuks,
mille tagajärjel projekt iistide hääletage ta-

gasi liikati. Maalikid rühmasti pidi olema
3 liiget, oli ilmunud aga üksainus (Koe-
metas) ja seegi jäi, nagu öeldud, erapoolet-
tuks. Sellega on selge, kelle arwale selle
terwilise seaduseprojekti läbifutamine tu-
leb kirjutada. Riigivanema etteheide on
teiford oma mehi tabanud.

—000—

Tulelaew „Garitshew“ oma rahuaegsele „suhale“ seadub.

Tuletornide osakond teatab, et tulelaew
„Garitshew“ on nüüd oma rahuaegsele sei-
sukohale asetatud. Tulekarakter ja udujig-
neal on muutmata. EX.

Londoni Cesti felts.

Cesti konsulaadi andmete järele asub
Londonis 60 eestlast. Kodakondsuse astu-
miste palweid on 89 wastumõdetud.
1921. a. on Londonis „Londoni Cesti
Felts“ asutatud, millel 35 liiget on. EX.

—000—

R.-Ü. „Dja“

Estonia all kpl. nr. 11, kut. 3-30.

soowitab sunnits walitus
wärskest kohale jõudnud

loisingu riidekaupa.

Sinnad wäga odawad!

884

Teatame,
et lähemal ajal jõuab kohale suurem
saadetus 882

wahariiet,
kõige paremas headuses ja kõrgis wär-
wides. Müüa suurel ja wäikesel wiisil.
Kõige aususega

R.-Ü. „Dja“
„Estonia“ all kpl. nr. 11.
Rõnetraat 3-30.

„Uudismaa“

on ajaliri, mis ühelgi noorel puududa ei
tohi, kuna ta on tähtsaks toeks ja juhiks
meie noorsoole ta murdeastate õhinguil.
Ka lastwatajaid peaks ta hõwitama, kui
noorsoo otsekohene hääli.

„Uudismaa“ ei ole mitte lihtsa orga-
nizatsiooni hääletandja, waid kõiki noori-
fugu hõwitawaid liigumisi igakülgselt tähi-
taw ajaliri.

„Uudismaa“ tahab olla:

1. Cesti radikaalse noorusideoloogia
ja nooruslike wäljendajaks ning
arendajaks;
2. Cesti noorsoo ilukirjanduslike
teaduslike katkelawaks,
3. Cesti koolinoorsoo organizatsio-
nide hääletandjaks.

„Uudismaa“ ei kirjuta mitte ainult
noored waid ka rida tuntumaid „noori
wanu“ kirjanduse, kunsti, eetika, teaduse,
pädagoogika j. t. aladelt.

„Uudismaa“ ilmub 8 numbrit a 22
lül. õpiaastaks ja maksab ühes kättesaatmi-
sega 200 marka. Üksik nummer 25 mkr.
Eel õpiaastal (4) ilmub juba 4 numbrit.
Endised aastataigud on meel terweni sa-
dawad, hinnaga: 1 — 75 mkr.; 2 — 50
mkr.; 3 — 140 mkr. Kuulutuste hind
1000 mkr. lehelül. Numbrid müügil su-
remates raamatulauplustes ja tometuse
edustajail koolides. Tellimised saata To-
metusele: Tartu, postkast 79. Toimetaja
lõnetunnid teijip. ja reedeti kella 1/2-2
õlbi tän. 8.

919

„Uudismaa“ toimetab.

Laewasõidu ja Merikaubanduse „Laewandus“

paneb pühapäewal, s. o. 19. märtsil 1922 a. kell 11 e. l. Tallinna
Cesti Laetefaswatuse Seltsi ruumes, Wäike Aheha uulits nr. 11,

loengu toime aine üle

„Meri kui ülitähtis tegur rahwaste ja riikide poliitilises
ja majanduslikes arenemises“.

Siiseminef maksuta.

Lektor: Aleks. Tamm.

Uus Tollitariif

(Cesti tollitajiraamat)

887

Saksa keeles Dr. C. S. Rippingi ja Dr. H. Stribanowitzi poolt kokkuseatud. „Hermes“i kirjastuse
väljaanne Tallinnas. — Sisu: Sisse- ja wäljameo määrsused (Tollitariif); Sissewõetud teelatud kaupade nimes-
tit; Laara-tabel; Cesti-Soome, Cesti-Briti ja Cesti-Prantsuse laubalepingud; Cesti seaduseandlus 1919.—1922. a.
laubanduse ja tööstuse alal; Sadama maksud; Loojide ja sadama artelli maksud; Cesti tööstus ja laubandus
li es lüfaga nute fiskewõomääruste (tollitariif) üle 28. weebuarist 1922 a. Wabariigi Walituse poolt
kinnitatud ja 3. märtsil Riigiteatajas nr. 24 — 25 awalbatud. — Raamatu hind hästi kühel 600.— Eml.
Saada „Hermes“i kirjastusärist Tallinnas, Wana Posti tän. 7, Joh. W. Abrellhal'i raamatulauplustest ja teistest
suurematest raamatulauplustest Tallinnas. — Postiga saadetakse järeilmaksuga lohe kätie.

Riigifogu

Koosolek 17. märtsil t. 5. p. 1.

Juhatab abiesimees R. Wirma.

Munifkude ehituslaenu seadus võetakse 2. lugemisel ja wälfemaapidajate rendilepingute pikendamise seadus 1. lugemisel ilma wälfesteta wastu.

Raudteeseaduse täiendamise seadus jääb wälfemaformas wälfest, sest aruandja puudub.

Amnestia seaduses efinneb aruandjana A. Wirt.

Amnestia komisjoni anti alguses M. Abramsoni poolt amnestia seaduse eelnõu, milles leiti mitmed illearused paragraafid ja kordamised. Ka sihtaldas see seaduse eelnõu asju, mis mitte otsekohe amnestia alla ei käi. M. Abramsoni eelnõust võeti wastu ainult üks punkt. Amnestia komisjon muretses omale tarvilikud andmed mangisoliijate kohta ja pööras Riigifogu rühmade poole, et teada saada nende arvamist amnestia seaduse kohta. Senint on ainult üks rühm wastanud, andes eitawa wastuse. Komisjon leidis wälfemafikufu wabastada wastutusest ja karistusest ühes

õigile selle tagajärgedega kõiki, kes on süüdlaseks mõistetud, wõi keda süüdistatakse tegudes, mis on ettenähtud U. N. S. § 109 ja S. N. § 136 põhjal, i. o. kui süüdlane wõi süüdistatav teenis Wene enamlaste wälfedes. Riigifogu liigetel wäljajagatud ehitistatam amnestia komisjonis 13. märtsil 1. a. kolm häält poolt ja kolm häält wastu. Wälfemafikufu motiivides wäljendati mõtteid, et niilid, kus rahutegemisele Wenemaaga juba kaks aastat mööda, oleks kõigile aeg lõpetada karistamist tegude eest, mis eeltoodud paragraafides ettenähtud ja mis sõjaja- ja wälfemafikufu tegeudest iluloomu kannatavad, kuna teised sellelaadilised teod juba warem amnestia läbi küsitatud. Wende paragraafide põhjal üleswõetud asjade arv uurimise- ja kohtuastutes ei näi esialgu suurt olewat, kuid walituse ja profuratuuri ning kohtu efitajate põhjendatud arvamise järele kasnab nende asjade arv järjelt ja wõib lõpuks mõne sajani paistuda.

Süüdlaseks mõistetuid tagant järele walituse poolt antawa armu läbi karistusest wabastada ei näi otstarbekohane olewat, kuna jebamiisi kohtuastute töö sugugi ei wälfeneks.

Wastuhäälatajad tõid ette, et walituse ja profuratuuri efitajate andmete järele eeltoodud paragraafide põhjal süüdlaseks mõistetute ja süüdistatavate arv õige wälfest on ja siin tegemist ei ole amnestiaga, waid aruandmisega, mida walitus teostada wõib ja teostanud ongi, nagu see 24. weebruari 1. a. awaldatud otjusest selgub.

Aruandja paneb ette seaduse eelnõu 1. lugemisel wastu wõtta.

M. L. Kallbas (töwer.) soowitab seaduse eelnõu tagasi lükata, sest iifituid, keda amnesteerida tuleb, olewat ainult kaks.

Sotj.-dem. (S. Martna) ja isefotj. (S. Piiskar, Soonas) leiawad eelnõu wälfega puuduliku olewat, kuid lubawad 1. lug. siiski poolt häälendada, lootes 2. lug. parandusi teha.

Riigivanem R. Püts ütles pahempoolsetele erafondadele, et nad amnestia seadusele sellega jalad alt ära on löönud, kui nad amnestiat selle peale põhjendawad, et meie kohus kätemaksja klassifkohus on.

Seaduse eelnõu jaoks 35 häält poolt ja 28 wastu ja wõetakse sellega 1. lugemisel wastu.

Raudteeseaduse täiendamise seadus, mis sõjajäljastel lubab raudteeliinil lasteharjutusi toime panna, wõetakse 1. lugemisel wastu.

Sealrwe kohta saab sõna M. Rei (kott-mfr.)

M. Rei kõne.

Õdneleja leiab, et meil riigi organisatsioon küllalt otstarbekohaselt korraldatud ei ole, sest et palju raha raiatatakse mitmesuguste paratellafutuste peale, nida foondama oleks pidanud. Nii on praegu igal ametkonnal oma triifikoda. Peale selle toimetawad mitmed ametiasutused ühte ja neid samu ülesandeid, ilma et neil arusaamist oleks eneste wälfekorras.

Kohtuastutamisest on mägata tagurpidiminekut, sest kohtumiskude aineline seifuford on wälfest. Rõrgema eriharidusega kohtumiskud lahkuwad kohtutegemise põllult.

Koridusealal tuleb rõhkem rõhku panna kutsehariduse andmise peale, et praktiliste oskustega kodanikka kaswatada, kes oma oskusi koolist tulles wõiwad koge tarwitada.

Sisifutufute alal walituse meil siistee- ni puudus. Meie mafkude siistee on wä-

ga kirju fogu. Lemas on end. Wene, okupatsioon ja Gesti seadusi. Wene ajast on põrit ärimaks, mis aga niilid, kus tulumafikufu seadud, oma mõtte täiesti on kaotanud. Tempelmaksu seadus, mis okupatsiooniparandus, on suurte puudustega. Tulumaksu seaduse üheks puuduseks on wälfest elatistminimium, mille tagajärjel mafkufu- jad asutused tööga liig koormatud saawad. Rõhkem rõhku tuleb panna tulumaksu wõit mifel jõukamate peale, kuna wälfemafikufu hõid mafkufu wabad peafid olema.

Peale wälfemafikufu kõneleb M. Soro (in wenel.).

Sorofin aruustab peafisoliifult walituse poliitikat wälfemafikufu asjus, leides selle fhorwinisfiku olewat.

Sõna saab riigivanem R. Püts.

Riigivanema kõne.

Sealrwe on pilt riigi majanduslifest elust ühe aasta jooksul. Rõik, mis wälfemafikufu aastast elu ja mis mitte hädasti tarwis pole, jääb kõrwale. See riik, kes aastafajal wana on, on omale suured marandused kogunud ja tema ei tarwita mitte oma eelarwesse wõtta neid kulufid, mis üks noor riik wõtma peab, näit., parlamendihoone, kohtuhoone, koolimajade ehitamist jne.

Reine asi, mis riigi eelarwe juures filma paistab, on riigi wõla. Wõlg on seotud teatawa riigi ülesannetega ja need ülesanded on oma iseloomu poolest niifugused, mis aastate jooksul riigile kasulifud. Sellepärast ei wõi riigi wõlgade peale waadata kui kogufumana peale, millel kindlat ülesannet pole olnud.

Kui wõrdeldi Daani, Soome ja teisi riike meie omadega, siis ei jõutud selgufele, miks teised riigid on nii suured riigiwõlad teinud. Sellepärast ei ole wõrdlused, mis siin teffinud, mitte küllalt kindlad.

Meie eelarwe wõrdlemine teiste riikide eelarwetele oli puudulif, sest ei tunnud teiste riikide alufid, ega korraldust. Teadeti, et palju ebaõigeid andmeid teistelt maadelt, kus fagebaste teatavate ministereumide all mitte kõik need asutused ei ole, mis meil. Samafugune lugu on ka statistiliste andmete tarwitamisega eelarwete wõrdluses.

Meie riikliff seifuforda oleks pidanud jeda rõhkem aruustamise juures filmas pidama, et siis oleks nii mõnigi asi, mis walitusele juft siifiks pandi, teifes wälfemafikufu paistunud. Suban enefele meie praeguse riikliffe seifuforda juures natufene pifemalt peatada. Kui meie oma riigi elu alustafime, siis ei olnud meil riikliffi refwifitid mitte olemas. See, mis teiste riikide ja rahwaste ifeolemist oli kaswatanud, puudus meil. Maa on see, ilma millela iifski rahwas riift luua, ega iluwalpidada ei saa, ega funda. Peab ütlemat, et ka meie fuurmafapidajate riikliffe ifeolemise ja walitsemise refwifitidiks oli maa. Nemas iifsefid lausa, et maa peal põhjenewad nende poliitilised õigufed.

Meie riigi teostamise juures on maareformi teostamine palju wälfemafikufu nõudnud. See oli raske fann ja selle läbi pidi mõju awaldatud saama riikliffe seifuforda peale.

Reine refwifit oleks rahaasjandus. Pean ütlemat, et meie selles asjas weel wälfemafikufu õlime. Efimestel päewadel oli walitufel ainult 100 tuhat marka. Puudufid suured pangad.

Weel üks refwifit — on rahwa kultuur. Meie paneme sinna oma kirjanduse, oma kooli, ühe sõnaga kõik, mis wälfemafikufu riga ühendufes. Kui meie sellest seifufokasft wälfemafikufu läheme ja oma riikliffe efimeste aastate peale tagasi waatame, siis peame ütlemat, et meie wälfemafikufu waranduse Wene ajast ligi wõdfime wõtta. Meie noor Aju- taw fogu tegi noorufe turinas palju, mida meie niilid teha ei wõi, ega ei tahagi. Seal ei küsitud fuipalju reformi läbiwimmine riigile mafkama läheb, waid wõib, et riik peab sellest seifufokasft wälfemafikufu, et kui tarwidufes olemas on, siis tuleb neid täita. Wanafti oli koge mafkonna peale üks feiffool, niilid on aga neid ühes fihelfonnas kolm. Wende asutamise juures ei ole keegi selle peale mõelnud, kes tarwilifi kulufid kannab. Nii on feffkoolidega ja nii on ka iifkooliga. Ülifkoolis teffifid fufulteedid ja profefuuriid ilma riigifassa käest küsimata.

Sealrwe kofufemafikufu afudes, tuli see tundmata alustele, problemaatilifele materjaalile rajada. Selle aasta jooksul tuli kaks eelarwet wälfemafikufu.

Kui meie eelarwe kofufemafikufu ajal ühe Engl. noela eest mafkime 230—250 Emf., ja

aasta lõpul juba ühe naela eest 1000 mf. pime mafkima, siis on arusaadaw, et selle eelarwe põhjal walitfeda ei saa. Nii et walitufu kõige fuurem hool ja mure on olnud ftabilifeerida meie marka ja alles siis, kui nii fangele oli jõutud siis on wõidud ka eelarwe tööd tegema hakata.

Ei ole praegu põhjuft pifemalt iifkufute ministereumitele tehtud etteheidete juures peatada.

Rõige pealt meie mafkufu. Selbi, et meil mafkufu faaos on olemas. Juhifin tähelepanu ainult selle peale, et kui see praegune walitufu kofufemafikufu kofufu feati, siis meil julguft oli ütelda, et meil tuleb rõhku panna peafisoliifult fahufete mafkufu peale.

Üks asi, mifspärast meie fahufete mafkufu peale üle pidime minema, oli see, et meil tulumaksu wõtmise aparaati pole. Selle aparaadi puudufes on tuttamad.

Teifeks oli meie majandusline konjunktuur nii kindlufeta, et ei olnud ette näha, kas raha ftabilifeerida saab.

Puudutan ka oma walitufu eelarwete protefterimist, mis walitufu iifdife otjuse põhjal on fündinud, et nii mõnelgi omawalitufu afutufele fuurem peale panna, et nad oma eelarwede kõige fuurema rewideerimise alla wõtakfid. Kui juba riik oma eelarwe juures paljugi maha färfib, siis peafid jeda omawalitufu afutufes ka tegema. Oma walitufu ei ole kofufemafikufu olnud. Wõru mafkonnad oma iifkufiteks kulufeks eelarwesse 200.000 marka wõtnud. Wõru ei ole mitte fuur ilmalinn, kellel tuleks tähtfuid wälfemafikufu ja wõrdard wastu wõtta, kelle peale niifugufes fuured kulud ära läheks. Mafkonnawalitufused afutawad kofufugufid afutufi ilma küfimata, kas riik wõib siin kaasa aidata. Meil on mafkonnawalitufu, kus terwe rida puudufääfifid olemas, kuid tahawad sellegi peale waatamata kofufugu koolifid terwe rea juure ehitada.

Soaremaa ja Pefterimaa seifuforda parandamifeks on walitufel eelnõud walmis. Walitufu tahumine on alati olnud niifkasti riigi, kui omawalitufu organisafioonide juures, et iga wälfemafikufu afutufu wälfemafikufu peanad läbifakultud saama. Meil on walitufu poolt niifugune furd tehtud, et iga ettepanek, mis iifkufute afutufete poolt tuleb, ja mis riigist wälfemafikufu nõuab, peab saama antud rahaminiftrile läbifakul- minifeks ja kui rahaminifter leiab, et kulufid färfida wõib, olgugi, et nad tarwilifud on, siis peab see ka fündima.

Rõik walitufu iifkmed, erefondade peale waatamata, on selles asjas ühel meel olnud ja fõjaminiftrile nõu annud ning termine määranud, et riigifakufu kulufele piiri panna. Pean tähendama, et fõjaminiftril ei ole ferge olnud fõjawäge uuel alufel organisefeerida. See ei ole mitte ühe päewa töö, sest riigi fäitjet ei organisefeerita mitte ühe aasta peale, waid mitme, — ja organi- fafioonid muutmise nõuab fuuremat ette- waatust, et ta oma otstarbele kindlasti wõifis wastata.

Niifugust demofratifeerimist meie oma fõjawäes lubada ei wõi, kui meil seni on aru- watud, et kõiki tuleb iiftemiifi mõdta ja iifefugufid kohti anda. Nii meie oma riigiga fangele ei saa. Siin räägiti furitar- wufteft fõjawäes. Nimetati ühe wanema Gesti fõjamehe — kindral Tõnifsoni nime. Tema nime feiti igafuguste wälfemafikufu alufute tegudega. Seda ei tohi mitte teha. Kindral Tõnifson oli kõige efimene Gesti wälfemafikufu ohwitferideft, kes fäed fildge pani, kui meie fõjawäge hakati looma. Kindral Tõnifsonil oli julguft ka enamlaste wastu wälfemafikufu astuda, kui meil muud wälfemafikufu fõala ei olnud kui 50—60 koolipoisid (M. E. Ragu: Aga Soome lühimifid?) Mina protefterin walitufu ja Gesti rahma nimel selle wastu, et Soomeft meie tulnud abi lühimifid- def nimefatakse. Gesti rahwas hindab neid kui oma wendi, kes kõige wälfemafikufu ajal meie appi tulid.

Tänu kindral Tõnifsoni närewide fiftufele ja kofufetundele, wõdfime meie oma riiki organisefeerima hakata. Niilid wõime meie rahulifult elada, oma majanduse ja kultuuri ka korraldada. See on nende inimeste teenus, kellest niilid nii halwafspanewalt räägitakse.

Tänu politifeile, on meil iifwideritub hirmjad nähtufed, fuured rõwimifed ja mõrtufatööd.

Meie fõjakohtud on tõfift ja raskest tööd teinud. Arge arwate, et see kellelile lõbu teeks inimeft fuma mõifta, kõiki fur- maotufeid finnitada, aga kui teie näete, et inimehe on elafaks muutunud, siis tuleb fannu teha, mis raske ja õige on.

Meie politifei eest wõlfgneme tänu meie iifeminiftrile, politifei ülemjuhatajale, kes kõik oma noore tahtejõu ja energia selle fiftse on pannud, et politifeift korrafakifiat luua.

See on aasta jooksul forda läinud, meie mõt- me maal jälle rahulifult iifituda.

Üleilidne julgeolek on maale jälle kind- lufatatud.

Wõin teie ka fäitjepolitifeift rääkida. Ei ole mitte wälfemafikufu tagasi, kui meile teatufid tuli, et Tallinnas terwe plaan wälfemafikufu oli, kuidas Tallinnas tuleb fõjariifstus mäsju toime panna. Kindla plaani järele pidi teatud mägna peale igal walit- fal fõjariifstus falgad 15 inimefe faupa wälfemafikufu, mis ennem juba teatamafse kof- ta kogutud olid, kõige enne faama, posti ja telegraafi oma alla wõtma, kõige hädaohfli- fumaid inimefi ühe kofaafa wõrra lühemafse tegema, ja siis pidi antama raadio kõigile, kõigile, kõigile... Meie fäitjepolitifei tõn- bas selle plaanile kriifpu peale.

Meil on haridufu kulude kofhta mitmesu- gufuid aruamifi olnud. Zgatahes peab üt- lema, et meie haridufekalal niifugufes fca- dufed antud on, mida mina kofafie liigutu- feks nimetafin. Kui koolimajade ehitufega niilid ruttame, siis on farta, et riigifassa sellele wastu ei funda panna. Meil tuleb kuftefoole luua — wälfemafikufu 20 head kufte- kooli.

Wälfemafikufu küfimufes on siin ette- toodud, wagu oleks mägata, et meil fofafie imbus läbi rahwasline fhorwinismufus, fifta- rinnaline rahwafus.

Pean tähendama, mima iifkufult midagi rõhkem ei wõifta, kui niifugust kufkast rahwa- mõiftest aruafamift ja rahwafkift tunnet.

Tuufafie fiftidustufi ette ka Setumaa kofhta. Meie wõtame fctud oma fäitfe alla. Meie tahame, et see rahwas oma kultuuras nii fõn- feks, et ta tunneks ennast eestlase olewat.

Meie wälfemafikufu iifkufu heideti ette, et tenal fiftifindlus puudumat, et tema wan- tum olewat. Minuf furd Gesti riigi elus, kus wälfemafikufu firtjoonealine on olnud, olla see aeg olnud, kus tehti rahulepingut. Mina ei taha feda fugugi fälatat. Aga see oli üks wälfemafikufu romantiline aeg, mis fagedasti ei fõrdu.

Meie poliitika on see, nagu igal teifelgi wälfemafikufu riigil, kes tõfift kultuurulife tõufu poole tahab püüda, et meie kufagil pool ei püüa oma küimarnuffis mafkima panna, waid elame rahulifult selles kodus, mida meie oleme fäffe faanud. Meie ei wõi ette heita, et meie oma wälfemafikufu iifkufu- minifega oleks fuidagi wiifi rahule hädaohli- kuf faanud. Meie teame wälfemafikufu hästi, et meil oma fuure idanaabriga rahus tuleb elada; et meie majanduslifest fctud olene ja et tule- wifus meie majandusline wälfemafikufu koguni teifeks peab faama kui ta praegu on ja et sel- lest wõidame nii meie kui ka nemad. Meie arwame, et Wene rahwal on õigus oma riiki nii korraldada, nagu see Wene rahwa taht- mifele wastab.

On fiftidustufi ettefoodud ametniffude fahufitemifist jne. Arwan, et siin iifefokut teeme oma riigi wastu, kui meie feda näh- tust seome oma wälfemafikufu. On tõfi, et niifugune furitatwifus meie riigi peale wariu heidab, ning juurtega ja põhjani wälfemafikufu peab faama. Läti piiril. Sodino firi ka meie mennafrahma foomlastega „Wäina- mõife“ afi, on meil õigufe küsimufes. Kui piir meie ja lätlaste wahel on aetud, siis on ka selle piiri peal objektid, mis meie fofutade ja meie fäes fenni on olnud. Kui meie naabrid aruamad, et see nende fäes peafid olema, siis arwan mina, et feda asja harituf ja kultuurrahwa läbifaimife ja felfitamis- wifidega õiendada faab. Mis „Wäina- mõife“ asja puutub, siis pean tähendama, et walitufu feda asja läbi faalunud on ja leidnud, et meie ei saa Soome walit. mif- te etteheidete teha, et tema meile wormiliste lepingute põhjal feda laema wälfemafikufu annud pole.

Õlaffe kindlas lootufes, et furd aeg tu- leb, kus meie oma ja õnneliku kultuuri loome, mis teiste rahwastega fannu peab. Ma ar- wan, et selleks on ka tänawune aasta iife fannu ebasi wiinud (fiidnawaldufes fect- ja paremal pool).

Koosolek lõpeb 2. 11.15 min.

Järgmine Riigifogu koosolek on teifipae- wal fell 5 p. 1.

—ooo—

„Wälfemafikufu“ ei fõida wälfemafikufu.

Englased pidid 1923. a. ja ameeriklased niilid juba kaupproowide näitufu laemad maailmarefufu faatma. Niilid teatatakse, et Englife näitufelaeu wälfemafikufu on edas- pidifeks iifitad, kui maailma kaupandusli- fed olud paranevad. Ameerikas ei ole äri- mehed nõus olnud oma kaupafid näitufelae- wale faatma, arwates, et kulud fuuremaf- lähenad kui faju tuleb. Ameerika laem jääb sellepärast ka wälfemafikufu.

—ooo—

Rahvamajandus.

Wiljahindadeft.

Wiljahindade tõusmine viimasel ajal aratavasti, et see tõusmine laua ebaühtluse tõttu. „Manch. Guard. Comm.“ rahustab inglasi sel puhul ja ütleb, et aremus on põhjendamata. Argentiinal on küll mõhem wälja vedada kui harilikult, aga rahvusvaheline seisuford on siiski täiesti rahuldav, isegi sellest hoolimata, et juur hulla Ameerika talinisu talve läbi on kannatanud. Hindade tõusmine tuli sellest, et langemine, mis läinud aastal algas, liiga kaua kehtis. Põhjus on pakkumise ja nõudmise teadus seisufoordas tasekaalu viimas ja Euroopa ostjad on Argentiina ja Austraalia turul hinnad üles ajanud. See on aga ainult mõõdamine nähtus. Wilja tagamara on veel küllalt teada ja hindade ülesajamine ei mõdi laua kasta. Wilja saatmine Ameerikast ja Austraaliast on täies hoos ja hinnad peavad alanema. Pealegi hakkab India, kes viimati hõõrvedaja oli, nüüd arvatavasti mõne kuu pärast ka wilja wälja saatma ja siis ei jää Inglise weskid tühjaks.

Inglise leht kirjutas juba 9. märtsil. Giljem ongi juba teated tulnud, et Ameerika turul wiljahindade tõusmine seisma on jäänud.

Wiljahindade tõusmine Saksamaal on Saksa marga kurgiga ühenduses ja sellepärast ei ole see mõõduandem.

Reit-Euroopa mjaanduslikest elust

annavad huvitava pildi paar wäljast loo-
kust, mis „Manch. Guard. Comm.“ aval-
datud. Seal jutustatakse:

Reegi sõitis hiljuti Austriast Saksamaale. Ta ostis Austrias pudeli weini 500 krooni eest ja jäi rahulolult sõidul. Pärast piirist ülesõudumist andis ta pudeli jaama ja jäi pudeli eest 50 jantiimi. Saksamaale raha 50 jantiimi on niisama palju wäärt kui 700 Austria krooni. Nii jäi reisiija 200 krooni-
saku, et ta wiina ära jõi.

Teine lugu: Tööta töölisele Wafelis an-
tasse 7 franki päemaks. Seal õige piiri lä-
hedal on Saksa linn. Iga päew sõidab
paljud töötajad töölise sinna Saksa linnale-
jasse, kus nad 7 franki eest saadud 300 mar-
ga eest, millest nad enne sõda ainult unis-
tada mõidid, päew otse sööwad ja lõbusta-
wad.

Linaharimine Lätis.

Kiia lehtedest on näha, et lätlastel min-
gijugused kawatfused on linade puhastamises
moodfaisid abinõusid tarwitama hakata, nii et
tööd vähem oleks ja linad kui ka linajõe
paremad tuleksid. Enne sõda peeti Lätis
umbes 85.000 hektari linu maas ja kiudu
saadi 30.000 tonni ja seemet 25.000 tonni.
Viimastel aastatel tehti linu umbes 25.000
hektari ainult maha ja saak oli — kiudu
umbes 10.000 tonni ja seemet 9000 tonni.

Wiljahindade tõusmine Lätis.

„Rig. Rundschau“ teatab 15. märtsil, et
eelmitse näbala jooful wilja kui ka weskifaa-
duste, niijama ka leima hind Riias tõusid.

Tõppuudus Rootsimaal.

on viimastel kuudel veel rohkem kasvanud.
Tööta töölise arv, mis läinud nov. 117.000
oli, on nüüd juba 140.000 peale tõusnud.
Suuremas jaos ettevõtetes on palgad
15—20 prot. odavamaks tehtud. Seisuford
on kindlusteta. Töölised kardavad, et palka-
sid veel alandatakse, ettevõtjad aga arwa-
wad, et kui tööd rohkem tuleb, siis ka palga
hakatakse juure nõudma. Praegused palgad
Rootsis on umbes 60—70% kõrgemad kui
enne sõda.

Rootsi messe.

Rootsi kaubameeste peataste tänavu 3.—9.
juunil Göteborgis ära.

Hindadeft Rootsmas.

Debruarikuus maksis Rootsmas kirves
80 tuhat, labidas 45—60 tuhat ja pang 80—
140 tuhat rbl. tükk. Puud seetina maksis
500 tuhat ja puud wäste 1300—1500 tuhat
rubla.

Wälismaalust saatmine Benemaal wälja- maale.

on nüüd lubatud, aga wäljamaa raha mõdi
wälja saata ainult kaupade ostmiseks ja
Wene riigipanga laudu.

Kulla ja hõbeda hind Inglismaal.

4. märtsil maksis kulla unt 93 shill. 6
pensi. 8. märtsil tõusis hind 95 shillingi
peale ja seisis ka 10. märtsil sealfamas. Hõ-
beda hind on selle aja jooful ka natuke
tõusnud, nim. 33 penji pealt 33½ penji
peale.

Streit Lõuna-Aafrikas.

Lõuna-Aafrika on — eemalt waadates
päriskootamatult — raskete ja ägedate mõit-
luste tallimaaks saanud, millest nende ipe-
loomu järele oleme arwama harjunud, et nad
ainult Euroopale ja Põhja-Ameerikale mõit-
wad omaseid olla. See on mõitlus tööliste
ja ettevõtjate wahel ja eesplaanil seisab streit
sõja- ja kullakaevandustes, mis juba mõnda
aega kestnud. Streigi mõitlus läks warsti
nii terawaks, et walitus sunnitud oli wa-
hele astuma, sest streikijad ei kohkunud kõige
kurjemate hirmutegude eest tagasi, et aga
oma eesmärgile jõuda. Wastujeks selle
peale, et streikijad revolworiid tarwitusele
mõitid, tuli awaliku kotta ja julgeoleku kait-
seks koguni suurtükid ja lennumasinad abiks
mõtta, kuna mustad pärismaalased jälle fard
on sunnitud olnud oma asfagaifid teritama
walgete wastu.

Saastate wäljavedu Inglismaalt.

1918. a. weeti Inglismaalt 1.452.815 paa-
ri saapaid ja kingi wälja. 1920. aastal oli
wäljavedu 818.969 paari. Väinud aastal oli
ta ainult 812.252 paari.

Saksamaa metalliturul.

teatab Welthandel 10. märtsil, et viimasel
ajal metallihinnad alaliselt tõusid. Sellega
ühes ehenes hangeldamine.

Seisuford maailma tootmisainete kaubaturul.

Sellekohases ülevaates kirjutas „Welt-
handel“ et ootame taga kui ka Prantsusmaal
ja Inglismaal tööstuse seisuford natuke on
paranenud, kuni walutsa-nõrkadel maadel,
iseäranis Saksamaal, seisuford kahtlane on.
Jlmad on viimasel ajal mitmetes maa-
des taifistatud kaupafid juurtele turubele
murefemast. Et laemaruumi küllalt tarwi-
tada on, siis mõdi kaupade wabu kõigile
maailma turubele rutu toimetada. Wae-
walt on aga kufagil otjekohest kaupade näl-
ga, sest tööstusmaad on fõid endid tootes-
ainetega warustanud. Sellepärast mõdi ka
hindade langemist oodata, mis muidugi ei
tafista, et Saksamaal hinnad rahakurfi pä-
rast tõusewad.

Wäljajõuetuse jäänuseid ühisriikides.

mis läinud aasta teisel poolel jagedamaks
läksid, on ka tänavu aasta jaanuaris arwu-
liselt suurenenud.

G. R. Jakobsoni 40. aasta lurmapäewa puhul.

Jakobson oli suurem Eesti haridustege-
lane, kirjaniik, poliitik ning pedagoog. Ja-
kobson paistab oma karakteri ning waimu-
annete poolest kõige rohkem silma Eesti kir-
janduse tehti tegelaste hulgas. Eriti on Ja-
kobsoni tähtsus poliitikas, sest sel ajal saa-
mutas ta järeldusi, mida mõdi tunda veel
praegugi eestlaste hinges. Kuud ta oli seal
kõrwal veel tubli koolidpetaja ning kirja-
nik.

Carl Robert Jakobson sündis Tartus
14/26 heinakuul 1841. aastal. Tema meres
woolas ema poost Elawi meri, kuna isa
jündinud eestlane oli. Tema isa, Adam
Lorla, nimetas end pärast oma isa Jakob-
jõrele Jakobsoniks, mida ta ka pojale ebaü-
pärandas. Adam Jakobson oli eiti rätiepp,
mis ülikooli teener ning pärast kõster ja li-
belkonna kooli õpetaja. Adam Jakobson
awaldas suuri waimuandeid ning huvitust
teaduse, eri just mängu ja laulu wastu. Te-
ma poost ajutaud mangufoord jaamatus üle-
maalise kuulsuse ning käis Soomeski kontjer-
te andmas. Ta pärandas ka oma pojale
tunred waimuandeid, mis õppimise eas selles
nähtawale tulid. 3-aastajana läks Jakobson
isaga maale, sest see pidi Tormaske koha pe-
le minema. Siin saatis Jakobson oma noo-
ruscaja mõõda, ning omas looduses wiibi-
des palju armastust selle wastu. Isa mõt-
tis poisi oma juure klassituppa ning õpetas
teda. Peale isa andsid temale õpetust tolle-
aegne kuulus haridustegelane J. Rapp ning
luuletaja J. Weizenberg. Nii walmistati
Jakobsoni Walga leminari astumiseks ette.
Pärast isa surma ajus ta isa ametile, 1859.
aastal. Kahe aasta pärast pidi ta terawe wa-
delorra pärast kõstri ametiist lahutama ning
ajus Jamburisse kõstri koolidpetajaks. Kuud
Jakobsoni hing janunes kõrgema hariduse jä-
rele, mida aga Jamburis mõimalik saada
ei olnud, sellest kolis ta Peterburisse. Siin
arwanefid mõimalised õppimiseks küllalt wi-

letajalt, sest alamates gümnaasiumi klassides
tunde andes püüdis ta kõrwalt õppida.
Palju tööd tegi ta sel ajal õppimise ajal,
sest hommiku koolitööd kallal ametis olles,
tuli tihti kõrwalttõid teha ning õhtuti õppida.
Wiim. jäi ta uute feelte õpet. ehami ära teha,
mis tõi ka ühes ainelise paranemise Jakob-
soni ellu. Nüüd arwanefid ka mõimalused
eratuundidega kõrwalt teenida. Nii andis ta
mitmele kõrgemast seisupest iifule tunde, kel-
le käest ta omakord mõndagi õppis. Nimelt
kainet ning wabameelset mõtlemissuwiiti.
Nii tuli pöörang, mis muudis Jakobsoni sü-
titajaks poliitika meheks, kes tahtis õhuta-
da Eesti rahwa hinges wabaduse ning
priiuse tuld. See pöörang on pärit Peterbu-
ris olemise ajalargust, kus jäi Saksa keele
õpetajast tulijem Eesti poeg, kel hinges pe-
sitafid wabad mõtted ja teod. Tol ajal oli
koondunud Peterburisse paar Eesti Jaritud
jõudu, kes oma wahel fidemeid jõlmisid ning
ühilajali ka Eesti rahwa kajuks töötasid. Pe-
terburis oli see mõimalik, sest sinna ei ulata-
nud Balti jaksuse rusik, seal oli wabam õht
ning mõde. Nende eesotfias oli prof. Köhler,
kes kui kuulus haridus- ning isamaa-tegelane
tuntud oli. Et Jakobson jageli prof. Köh-
leriga kofku puutus, andis see kofkupuu-
tmine ka Jakobsonile uued sihid ja waated
Eesti rahwa kohta. Prof. Köhler oskas
jiiituda Jakobsonis isamaa tuld, seletades
et eestlane peab eestlasteks jääma, fõid tor-
misid ning wiletsufi temaga kandma ja teda
juhutama ning õpetama. 1870 ilmus „Kolm
isamaa kõnet“, mida ta enne „Wanemuises“
oli pidanud. Reed kõned olid jiiitunud ning
õhtutawad tunglad, mis tungisid rahwa hin-
ge. Rahwas jäi aru kufi pooli tuli surumi-
ne ning iffa rohkem isamaalasi kogus Ja-
kobsoni lipu alla.

1873 ajus Jakobson Uue-Wändrasse,
kus ta omale talukoha ostis. Talukoha tah-
tis ta Soome eeskujul kõrgel järjele tõsta.

Aastal 1878 tuli luba Jakobsonile „Sa-
kalat“ wälja andma hakata. Tunt ju ka tar-
widust lehe järele, kel õlib fõifid wabamad

mõtted ning mitte jarnane kristlikkus, kui oli
seda Janfemi „Eesti Postimehel“, „Sakala“
siht oli wabastada talupoegi Saksa aadeli
ifke alt ning teha teda ühewääriliseks teiste
inimestega. Ühtlasi tahtis ta ka, et haridus
kaaks osaks ka talupoegadele, kes tollaegsed
kõrgemad koolid olid kahti peaaegu ainult
jakslastele, kuna rahwa- ning küla-kool
kõstri wiletsufte all kannatas. Jakobsoni
waade omas ifka enam kindlama seisufoha,
ning liiistaks sellest eesplaanid. Kuud teha
tabas surm, sest tegurwõimfot mõitlust 7/19.
märtsil 1882.

Jakobsoni toodang, mis seisab paarist
luuletusfoguist, ühest näitemängust ning paar-
rist kooliraamatust koos, ei paku midagi,
mis oleks mõinud teda juremataks teha Ges-
ti rahwale.

Tema ütles tõtt, selget elu tõtt, ning kõr-
waline afi oli luuletuste tehnika, ainult
mõtet püüdis ta selgete teha. Jakobsoni näi-
temäng „Arthur ja Anna ehk wana ja uue
aia inimesed“, kolmes jargus, ilmus Tartus
1872. a. 1870. a. ilmus „Wõlaku E. R.
Sinnutaja laulud. Efimene frantsilene“. Näi-
temäng „Arthur ja Anna“ on efimene
algupärane näitemäng Eesti keeles. E. R.
Jakobson rajas Eesti näitelijanduse ef-
mese mao... Peale nende on Jakobsonil mi-
nu teada järgmised raamatud ilmunud:
„Saksa keele õppimise raamat“ 1878, „Wa-
nemuse“ kandle bealeb“ 1869. a. „Mus
aabit“, „Kooli lugemise raamat“ kolmes
jaos, „Wälke geograafia“, „Teabus ja se-
dus põllul“, „Meie kaubalaema wägi Vääne
meres“, „Kolm isamaa kõnet“, „Anid“, „Star-
jad ja nende saagid“, „Eesti hobune“. See
on Jakobsoni toodang. Ta tõlkis ka Heine,
Schilleri ning Goethe järele, millest kõige
paremini õnnestas Riglas, Paul kellaft (Das
Lied von der Glode) ei ilmunud aga, sest
et W. J. Eichorn parema tõlle walmistas,
mis ilmus 1860. a. Pärnus. Heine luuletus-
ed on paremini tõlgitud, sest need olid enam
ufalharwad ning kerged. Samuti on ka pa-
remini tõlgitud fõifid fentimentaalifid lau-

Streit algas puhtmajanduslikest põhjus-
tel, mis peajoontes jamafugused, nagu nee-
fi, mis Inglismaal pärast sõda ägedaid kol-
kupõrkeid efile kufunud töö ja kapitali wa-
hel. Nagu Euroopas, nii leidfid ka Aafrikas
töösturid endid pärast sõda teelahtmel: kas
julguda ettemõtted, sest sõjaajal kõrgel tõu-
nud palgad ajafid jaadused nii kalliks, et
need enam turgu ei leidnud; mõdi jälle ha-
kata palkafid alandama, mis jaaduste wal-
mistamise odavamaks teeks. Waliti wi-
mane tee ja sellega oligi tüli lahti. Palkade
wähendamise peale wastafid sõfakaewojad uuel
aastal streigiga, 10. jaanuaril ühinesid nen-
dega töölised kullakaewandustes. Sellest ajast
jaadif on töö mäfakaewandustes täielikult
seisnud. Peeti läbirääkimisi, kuid neist ei
tulnud midagi, muu seas sellepärast, et ka-
ewanduste omanifud ainult wastutafimisi
„Lõuna-Aafrika töölise liiduga“ tegemisi
teewad, millesse mitte ainult mäe, waid ka
fõid muud töölised on ühendatud.

Tüli peapõhjusteks ei olnud aga fõifid
dalgaifimised, waid midagi aafrikalifku. Ni-
melt hakkafid ettemõtted pärast sõda nõudma,
et n. n. Status-quo-leping nüüd jälle tüh-
jaks tunnistataks. Selle lepingu järele oli
pärismaalaste töõdu tarwitamine mõnede
tööstuseharudes, milledes töötamine oli wal-
gete töölise eesõiguseks jäänud. Nüüd taht-
sid kaewanduste omanifud hakata rohkem
wärwilisi töölisi tööle mõtma, sest need on
odavamad. Walged töölised ei tahtnud aga
sellest nõudmifist teadagi ja ajajooftul läks
mõitlus juft selle küsimuse ümber kõige äge-
damaks, nii et palkade wähendamise afi ko-
guni warju jäi. Walgete töölise wiha pöör-
dus kogu oma jõuga pärismaalaste wastu
ja nii kujunes streigimõitlus ühtlasi mõitlu-
seks mureta ja walge töu wahel, mis juba
ägedamaks läks, et walge töölise Lõuna-
Aafrikas põlwest põlwe harjunud oma must-
ta feltimehe kui mingi alama olewuse peale
waatama. Ja lõpuks tuli meel ifs moment,
mis asja veel dieli keeruliseks teeb. Ni-
melt on 80 profenti streikijatest tööliftest
buurid, kes kui niifugused buuri rahwus-
laste poolt teatud poolehoidu leiawad, kuigi
ainult kõlbiif. Selle läbi omandawad pra-
gufed streigid osalt ka teatud rahwuspoliiti-
life jume, mis neid inglaste filmis eriti hä-
daohkifufus teewad, juba enam, et neil rah-
wusliste mõitluste humbutamifeks oma ilma-
riigi muistki osades juba nii kui nii küllalt
tegemisi on.

—ooo—

lub. Tema algupärastest luuletustest mõdi
paremateks nimetada „Saula fõifit“, „Käi-
fin kirmest keelamas“ ning paar teist.

Kui ei saa määrata kindlaks Jakobsoni
tähtsust kirjanduse ajal, siis mõdi juba täies-
ti poliitika ajal teha. Jakobson oli, kes jul-
ges Balti jaksuse wastu häält tõsta. Ja-
kobson elas ajajargus, kus iga üffif afi nõu-
dis parandamisi. Nii on ka tunda Jakob-
soni fätt igal ajal. Tema töötas fõifi tead-
is põllumajanduse paremale järjele, ebendas
kirjandust ja agiteeris rahwa kajuks. Di-
guft oelda, tol ajal ei saanudki muudu läbi,
kui pidi ostanta mitmekilgust elada ning
elu mitmekilgust parandada. Kuud seal kõr-
wal oli Jakobson veel tubli pedagoog. Te-
ma tõi Eesti kooli uued seadused wälismaalt,
mida ei olnud enne teda Eesti koolides tar-
witatud, millest ifeõranis tahtis oli: natfio-
aalne kasmatuaprintfip. See oli pinnaks
õpetajatele ning eriti juft Saksa kooliwalit-
justele. Oma kasmatuufifed põhimõtted
awaldas ta „Sakalas“. Reid jaotas ta kol-
me liiki 1) armastus jumala wastu 2) ar-
mastus ligimehe wastu, 3) isamaa armas-
tus.

„Sakalas“ kirjutas ta efimeliseft aast-
kajufst alates juhtkirju koolidel ja kasma-
tusfõifimustele kohta ning püüdis neid iga-
kilgust walgustada. Ka tema „Kooli lu-
gemise raamatul“ mõdi nimetada fannuuf
hariduse ajal, ehk see küll efiti harwitamifit
koolides ei tahtnud leida, mille põhjusteks oli
Jakobsoni woenulif wahetord kooliülemus-
tega.

Jakobson on määratla manufufit rah-
wa arenemise käigus teinud. Tema tegi
uue tee ning jufatas teda teed mõõda rah-
wast. Tema lüffas wanad, kulunud, tradit-
fioonid ümber Eesti rahwa elus ning näi-
tas rahwale uut teed, mis wiis neid wälja
fopafest müllast — Saksa mõimu alt.

Tartus 1922.

G. R. Jakobson.

—ooo—

Päewauudised.

Merikline tööstusnäitus.

Näituse juhatus otsustas palvega rahaministeeriumi poole pöörata, et väljamõeldud tootmiskohad väljapanetud tollimaksust vabastada. Niihulgi astutakse samme, et tollimaksust väljapanetud kinnendatud forras läbi lasta.

Et auhindade mõistmise juures täielikku erapooletust garanteerida, on otsustatud auhinnamõistjaid paluda ka teistest linnadest.

Näituse osalejad

on juba kindlaks määratud. Need on järgmised: 1) Eesti, 2) ehitusmaterjalid ja ehitustööstus, 3) puu- ja mööblitööstus, 4) raua-, pleki- ja keraamilistööd, 5) keraamiline ja keraamilistööd, 6) keraamiline ja keraamilistööd, 7) keraamiline ja keraamilistööd, 8) tekstiilitööstus, 9) tekstiilitööstus, 10) tekstiilitööstus, 11) tekstiilitööstus, 12) tekstiilitööstus, 13) tekstiilitööstus, 14) tekstiilitööstus, 15) tekstiilitööstus, 16) tekstiilitööstus, 17) tekstiilitööstus, 18) tekstiilitööstus, 19) tekstiilitööstus, 20) tekstiilitööstus, 21) tekstiilitööstus, 22) tekstiilitööstus, 23) tekstiilitööstus, 24) tekstiilitööstus, 25) tekstiilitööstus, 26) tekstiilitööstus, 27) tekstiilitööstus, 28) tekstiilitööstus, 29) tekstiilitööstus, 30) tekstiilitööstus, 31) tekstiilitööstus.

Näituse juhatus

on valitud: esimeheks R. Maurik, abiesimeheks Gutmann, sekretäriks R. Verendse ja kassapidajaks S. Winnal. Teised juhatuse liikmed on veel valimata.

Rahvatööstuse näitus

nimelise näituse juhtimisele on määratud näituse juhatus. Näituse juhatus on määratud näituse juhatus. Näituse juhatus on määratud näituse juhatus.

Reklaam-plaakide joonistust

on näituse juhatusel taunis kogu saadetud. Rahjuse ei taha Eesti Kunstnikud nendest töödest, nähtavalt, osa võtta. Kuuhina diplomide joonistust ei ole veel kehtestatud. Selles osas on paljude Eesti Kunstnikkude poole pööratud, kuid vastuseid ei ole veel saadud. Wist ollakse seal arvamises, et järene töö tšisele kunstnikule kohane ei ole.

Eesti Tööstusajate Refühisuse laubandusline tegevus

Lainud aastal.

Nagu müüd lõpulistest kokkuvõtetest selgub, on Eesti Tööstusajate Refühisuse tegevus lainud aastal suuremaks kujunenud, kui eelalgul arvatati.

Aleldise on müüdnud kaup:

Sisemaale	Emf. 569.718.172.—
Benemaale	" 221.782.383.—
Ingliismaale	" 62.456.958.—
Saksamaale	" 7.977.679.—
Ratimaale	" 1.611.075.—
Soomemaale	" 162.250.—

Rokku Emf. 863.708.517.—

Rükoletmal aastal

on Eesti Tööstusajate Refühisuse tegevus uusi edusamme teinud. Rahe esimehe kuu läbi müüdi oli tänam 143.6 miljoni — lainud aastal jama aja jookul aga 40.3 miljoni. Nii meebuarituu jookul on müüdnud: toidubaineid 40.6 miljoni, põllumajanduskaupu 29.2 miljoni, majandustarbeid 4.2 miljoni, riibekaua 3.5 miljoni ja nahakaupa 3.2 miljoni marga eest.

Rokku 80.7 miljoni marga eest ehk üle nelja korra rohkem, kui lainud aastal jama kuu jookul. Kui lisaks arvesse võtame seda, et tänam paljude kaupade hinnad märksa odavamad kui lainud aastal, on müüdnud kaupade hulk veel tuntuvalt suurem.

Siinjuures mõiks tähendada, et ühistegelise laubandus Eestiis viimastel ajal suurema hooga on edenenu kui paljudes teistes Euroopa maades.

Tasumaksimine.

Sellekohane seaduse-eelnõu põllutööstusministeeriumis teotil.

Nagu kuulame, on põllutööstusministeerium algselt teinud sõbrandatud maade eest tasumaksimise seaduse eelnõuga. Selleks on komisjon nimetatud, kes ühes põllutööstusministeeriumi juristkonjultiga töötab.

Asunikkudele laenu andmine Wirumaal 1921. a.

Raenu antud üle 8 miljoni marga.

Wirumaal on üldlõhe 1921. a. 3000 asunikust 344 asunikku, ehk 11% terveist arvuist riigi laenu saanud 8.129.000 m. suuruses. Nõik antud laenu on wälja jagatud 11 rahajutuse läbi, järgmises järjekorras: Kõige suurema summa on wälja annud Rattwere „Ühispank“ 2.212.000 marga 76 asunikule, siis „Sõhwi mastastiftune krediidühisus“ 1.385.000 m. 65 asunikule „Baitwara Ühispank“ 1.160.000 m. 53 asunikule, „Simona Raenu-hoiu ühisus“ — 896.000 m. 38 asunikule, „Liganause ühispank“ — 840.000 m. 42 asunikule, „Wäike-Maaria Soiu-laenu ühisus“ — 507.000 m. 21 asunikule, „Ludolina Raenu-hoiu ühisus“ — 449.000 m. 21 asunikule, „Wiru-Saakobi Raenu-hoiu ühisus“ 350.000 m. 16 asunikule, „Rarwa ühispank“ 240.000 m. 9 asunikule, „Wiru-Rigola Raenu-hoiu ühisus 50.000 m. 1 asunikule ja „Kadrina Raenu-hoiu ühisus“ 40.000 m. 2 asunikule.

Soome laatkond paljaks rööwitub.

15. märtsil tulnud teadete järgi on Soome laatkond Moskwas paljaks rööwitub. Soome walitus andis nõutogude walitajule selle sündmuse puhul protest-märgustirja ära.

Saksa marga kura.

13. märtsil maksis dollar Berliinis juba 263 Saksa marga.

Genua konverentis.

Saksa laatkond Genua konverentis.

Berliin, 16. märtsil. Berliini ametlikkude ringkondades arwatakse, et wäljawaated Saksamaale Genua konverentis juhtes wäga ebasoosilad olla. Etiski tahab walitus lähematel päewadel wastawate ajutustega nõu pidada Genua konverentis Saksia delegatsioonile koostetu asjus, mille esimeheks arwatakse Kathenau määratulle. Kas fantsler ise konverentisile sõidab, on enam kui kahtlane.

Lloyd George ja lord Curzon kuuluvad Genua konverentisil Briti laatkonda.

London, 17. märtsil. Reuter. Camberlain teatas alamkojas, et Genua konverentisil Briti delegatsioonile koostetu kuuluvad Lloyd George ja lord Curzon.

Wägede wähenemise küsimus.

Berliin, 16. märtsil. „Chicago Tribune“ teatel walmistawat president Harding märgustirja, milles ettepanakse, et Euroopa riigid wiitmatamata algaksid maawägede desarmeerimist, ilma milleta ei olla loota parastemist maailma seisukorras.

Lõuna-Aafrika revolutsiooni lõpp.

London, 16. märtsil. Reuter. Pretoria telegrafeeritakse 15. märtsil: Ametliku teadaande järele on punane revolutsioon mahasurutud, wäljaarwatud mõned eraldatud wastupanupesad. Peaegu kõik revolutsionärid on wangistatud. Wangide arv ulatab 6000 peale. Neid, kes mõrtsufatõõs ja rööwimises süüdi, ootab karistus.

Remeli-maa tahab Leeduga ühineba.

Remeli ümbruskonnas on wiimastel ajal tähelepandawalt kaswanud elanikkude arv, kes nõuawad ümbruskonna ühendamist Leeduga.

Läbiotsimised ja kinnistamised.

„Solos Rook“ teatel on 9. märtsil 581 Moskwas suured läbiotsimised tööstuste teatel olnud, mille tagajärjel paljud arreteeritud.

Kaalihoora

Kainiili

Supermoswaali

Toomasjahu

Norra jalpeetrit

Wäawelhap. ammoniat. 20

Põllugiphi lüklides ja jahwatatult

müüdnud wabalt

Rekladu: Eesti Tööstusajate Refühisus, Tallinnas, Wiruwarawa püestee 15.

Eesti tekstiilitööstus 1921. a.

(Statistika teistküüroo saadud andmete järgi.)

Et õiget ülevaadet saada meie tekstiilitööstuse seisukorra ja arenemise kohta, mille üle jeni igalugused andmed nii walitajale, kui ka tööstustele püudusid, mis aga kuidagi ei tohi püududa, kui tahetaks tööstust wähegi plaanifindlalt juhtida, korraldada hiljuti statistika teistküüroo wastawa ankeedi, mille järgi mõis saada täieliku ülevaate meie tekstiilitööstusest läinud aastal.

Läinud aastal tööstust Eestiis 18 tekstiilitööstuse ettemõtet, 4800 tööstitaga, mis tekstiimist iga ettemõtte kohta 270 tööl. wälja teeb; kurb ka ettemõtteid, mis aimalt 24 inimesega tööstid, kuma aga näit. Kreenholmi puuwilamabrik läinud aastal 1136 tööstitaga ning Watti puuwilamabrik 1059 tööstitaga tööstid.

Üldlõhine produktiooni wäärtus mõrdub kahe ja poole miljardi margale, mis taunis suure summa wälja teeb, kui meie rahwamajanduse ning tööstuse noorust filmas pidada.

Üldlõhe on walmistatud järgmisi kaupasi turu jaoks: riid — 3.700.000.000 arsi; talerit — 420.000 arsi; puuwilam riid — 2.000.000 arsi; lõnga fedratud — 8500 püuda, kõi — 9700 püuda, majina riimafi — 9060 püuda, milti — 1700 püuda j. t. aineid, peale selle on ümbertöötatud maainimeste eneske poolt toodud puhtaid linajid ja takkusi — 15.000 püuda. Need arwud suuteneksid weelgi, kuid sent on paarist wabrikust alles andmed taamata.

Suuri wabrikute tööstusteks kartwismine wäetate tootwamine taamine wäljamal, mislugime küsimus praegu wäga raske on, teiseks püudub ka wastaw turu, kuhu wäljatöötatud produktid kaata. Läinud aastal altasid wabrikuid hädaft wälja riiklised tellimised intendantiuri poolt, kui ka need tellimised ära jäänud ning wäljaspool kohast turgu ei leita, on wabrikud sunnitud tegevust aärmiselt wäikseks muutama ning lõpuks ka hoopis seisma jääma.

Läinud aastal saadeti walmistamine, peaaegult Wenemaale, Soome, Daanisfe, Rootsi, Ingliismaale ning Ratimaale. Kõige rohkem tarwitati riid ja muud aineid siemaal, mida ka Watti puuwilamabrik walmistamine müügi kohta kofu seatud tabel protsentides näitab, siis on Watti puuwilamabrik saadusi läinud aastal müüdnud siemaal 78 protsi, Ratiasfe 17 protsi, Saksamaale 3 protsi, ning Rootsi ja Soome 1% protsent.

Tallinna sõnumed.

Linnaale põhjawee muretsimine.

Urulmhetõõd põhjawee asjus kestawad Saksamaalt kutsutud eriteadlase juhatusel juba pikemat aega.

Arwatakse, et jentised urulmised küllalt põhjalikud ei ole, sellepärast tuleks enne uue weemärgi ehitustõõde algust põhjameet weel fõrd proowida ja selle rohkust kindlaks teha, Peale selle tuleks selgitada, misluguses ühenduses on ülemiste järewe weepinna tõus ehk mõdu põhjaweeaga.

Kenbe katsete tegemiseks on waja puuri, da weel üks proomikaew ja ülesseada üks proomihump.

Selleks otstarbeks palud weemärgi komisjon linnavalitajalt 800.000 m. fre.

30 protsi.

12

1718

1517

13

20

ladudeft ja nõutawad tekitmife peale siglase hlnna eest kõik põllumeeste oetm-müügi ühifuseb.

Kinobe ülevaatus.

Läinud sügiskel toimetatud kinobe ülevaatusel leiti paljude kinobe juures mitmesuguseid puudusi, millede kõrvaldamiseks teatud tähtaeg anti. Müüd, tähtaaja lõpul, korraldati uus ülevaatus. Selgus, et juurem hulk kinofid waremalt awalikust tehtud puuduste kõrvaldamiseks midagi ei ole ette mõtnud.

Linnavalitus otsustas kinopidajatele weel fõrd määruste täitmist nõuda, wastasel korral aga kinod sulguda.

Teater ja muusika.

Dramateater.

Täna, 18. sp., „Abielusmine“ Hermann Dahri lütmõng 3 aktis. Alguis kell 8 õhtul. Homme, 19. sp., lasteetenduselt wiimast korda „Tõhepöeg“. Kes jeda tükk weel näb, nud ei ole, ärgu jätku juhust tarwitamata. Alguis kell 3 päewal; õhtul: „Tule ja wera“, alguis kell 8.

Teatritbüroo.

„Estonia“ teater.

Täna, laupäewal, „Ration“. Homme kell 3 p. l. G. Verdi oper „Agoletto“; õhtul kell 8 „Androklus ja lõwi“.

Teatritbüroo.

29. rahwafonifert „Estonias“

on pühapäewal, 19. märtsil, kell 3 õhtul. Eeskaas põhjaladena Tšaikowski sünnipäeviline fantaasia „Lorm“, Massenet awamäng „Ahebra“, Saint-Saens ballet-suit sop. „Henry VIII.“ j. w. m.

Solistina esineb pr. E. Bakanowskaja Chopini klaweri poloneeliga Es-bur, orkestri saatel.

Ronfjertbüroo.

Edith v. Voigtländeri esinemine „Estonias“.

Wiinlikumitrit Edith v. Voigtländer mängeis reedepõhtul simfoontafonfjerbil Mozardi Es-bur wiinlikonfjerbi nagu tuhmatawaks jissejuhatusena oma konfjerbile, mis esmaspõema õhtul „Estonias“. See jissejuhatus lubab wäga head loota. Kunstnik walitfied oma mängeurkista üle täielikult, ta tägitufes on kumitam, siilkittune kadestatam. Minult sellega on teletam, et Mozart, kellega meie publikumil harilikult mitte kõige lähemat kontakti ei ole, sefõrd õtte walmistatud jai.

Õnnelised ja turisõõd.

Wabafurm Walgas.

Gila enne kella 6 p. l. lastis ennaft maha revolwerist Walga linna kommandanti alkapten Wadisoni abikaasa. Kuul on jüdamest läbi tunginud. Wabafurma põhjus weel teadmata, asja uuritakse. R. R.

Õnnetus tööstitaga.

14. märtsil j. a. jai R. M. Lutheri wabrikus tööstine Aleksander Wagerit kreislae peal kaagides, pahemast käest wigastada. Õnnetu palgutati Greiffenhageni era-lit-nistate.

Teated maafondadeist.

Wirumaalt.

Mõnda Raskere „Ühispanga“ tegemusest.

Raskere „Ühispank“ on oma aasta peakoosoleku 19. märtsiks f. a. kell 1 päeva omis ruumes, Rai tänaw, kokkukutsunud, et läinud aasta tegemusi aruannet ja käesoleva aasta kavatsusi läbi arutada ja kinnitada. Suwitam oleks sellepärast „Ühispanga“ tegemuse peale nii hästi minewitus kui praegu lähemat pilku heita.

„Ühispank“ on ainuke ühistegelisel alusel töötav rahaasutus Raskeres, mis asutatud 1909. a. „Raskere Eesti Raenu ja Soome-ühisuse“ nime all ja algas oma tegemust 99 liikmega, kelle hulka kuulusid kõige pealt inimesed, kes ühistegemust ja rahmusliiki põhimõtet ja majanduslikes elus teostada püüdsid, nende mõlemate nähtuste kulurilist tähtsust siiski hinnates. Sealst laadid — 13 aasta tegemise ajal — on „Ühispanka“ liigete arv suure kiirusega tõusnud, oma kõrgustipule jõudes esimesel sõja aastal, kus liigete arv 969 oli.

Sõja ajal, kus rahvamajandus üleüldse ja rahaasutuste tegemus eraldi mitmesugustel põhjustel piiratud sai, andis see nähtus ennast ka „Ühispanga“ tegemuses tunda. Liigete arv ei kaswa enam, maid kui ka väga pikemaajaliseks ometi kahaneb, tõus-tes läinud aastal 821 peale, nii siis ligi 150 vähem, kui 1914. a. ühistegelised raha- ja kaubandus ettevõtted on sagedaste väikepõllumehete nõuete ja tarbete mõlga kaswanud ja tema majandusliku toetajaks saanud, sellepärast oli ka enamalt ja läinud aastal kuni 45% „Ühispanga“ liikmetest põllumehi (1921. a. 821 liikmest 361 põllumehet).

Suwitamat pilki pakuwad ka „Ühispanga“ laenu- ja hoiu-summade kviitide operatsioonid. Esimesel tegemise-aastal oli laenuksid mõlga antud 18.765 rubla suuruses, mis siis aast-aastalt kaswades esimesel sõja-aastal oma kõrgustipuni tõusnud, kus laenuksid ligi pool miljoni rubla suuruses mõlga antud (496.851 rubla). Sellele järgnes sõja-aastate laenude langemine ja alles 1920. a. tõusis mõlga antud laenude summa ligi 3/4 miljoni margani.

Mõnda läinud 1921. a. oli panga tegemus täiesti rahuldav nii hästi hoiu- kui ka laenu summade suhtes. 1921. a. on „Ühispanka“ poolt 5.750.295 marka laenuid mõlga antud ja 3.302.635 marka hoiule wõetud. Nasta bilans näitab 6.772.615 m. Puhasstafu on saanud „Ühispank“ kõige oma

tegemise ajal väga vähe, mis tõendab, et tema tegemuses ka siin ühistegemuse põhimõte, aga mitte juurte kasu püüdmise, läbilõõnud on. Kuni 1917. a. töötas „Ühispank“ umbes 3—3500 rublalise puhta kasuga aastast, 1917. ja 1918. a. ei olnud üldse puhasstafu, kuna läinud aastal see summa 26.024 m. mõlga teeb. Praegu maksab „Ühispank“ tähtsajaliste hoiu summade pealt 7%, jookswal arwel 5%. Laenu pealt wõtab tema nii samuti ka mõlga-koostuste diskonteerimise eest 10%, komisjoni tasu 1%. Tähtsat osa on mänginud „Ühispank“ läinud aastal asunikkude laenu mõlgaandmises nii et tema tegemus Wirumaal jellel alal kõige suurem oli. „Ühispanka“ läbi on Wirumaa asunikud 2.212.000 m. laenu saanud ja seda õige väikesel — 1/2% — wahetajal juures. Samas „Ühispanka“ liigetele on 500 marka, kus juures iga liige kuni 10 osatähte omandada võib.

„Ühispanka“ juhatus seisab koos: esimehest, kahest juhatusel liikmest, kuuest nõukogu liikmest ja kolmest rewisjonikomisjoni liikmest. Praegu on juhatusel esimees: dr. S. Saho, liikmed G. Palgi ja J. Rathiesen.

1922. a. eelarwe on tavaliselt wiidud 1.116.200 marga peale ja tegemuskavasse ka asunikkudele laenu mõlga andmine üleswõetud. Et läinud aastal eelarwe 400.000 marka 26 p. suuruses ettenähtud oli, siis on käesoleva aasta eelarwe kaswanud umbes 650.000 mörä, mis seletatav osalt ametnikkude ja teenijate majanduslike seisukorra paranemise, osalt hoiu summade profundi suurenemise. Puhasstafu on ettenähtud 1922. a. eelarwes 70.000 marka.

Maafonna nõukogu koosolek.

Wiru maafonna ametist lahkunud walitsus kutsus, nagu maafondidele kätesaadetud päewakorralduse näha, eraforralise maafonnandukogu 24. märtsiks f. a. kell 5 p. l. maafonnandukogu ruumides Raskeres kokku. Maafonna nõukogu pealisesandeks on wana lahkunud maafonnawalitsuse asemel uue walimine.

Päewakorraldusele on järgmised.

- 1) Walitsuse liikmete walimine.
- 2) 1922. a. eelarwe protesteerimise peale edasikatsutuse küsimus.
- 3) Wallasekretäride palga ja arstiabi määrade muutmise küsimus.
- 4) 1922. a. eelarwe.
- 5) 1921. a. puudujäägi katteks maksu määramine.
- 6) Küsimused, mis koosolekul päewakorrale tõuswad.

Tööstuse seisuford Wirumaal weebuarikuus 1922. a.

(3. jaosk. töökaitse komisjari andmetel.)

Weebuarikuus jookkul on töökaitse komisjari järewalwe alla seatud kolm ettevõtet: 1) M. Ernstajewi kondiitri, 2) J. Banfilowi kompiwefi tööstus ja 3) Moora piirituse wabrik.

Kui jookkul kinni pandud ettevõtteid ei ole.

Mitistelt on seisina jäänud: Sõhwi piiritusewabrik ja „Kungla“ tubakawabrik.

Ettevõtetelt, mis eelmisel kuul seisid, alustasid tegemust Kulgu lauawabrik Raskes ja Kiiti lauawabrik Wirumaal.

Weebuarikuus oli järewalwe all üleüldse 136 ettevõtet, kus töötasid 3094 mees- ja 1740 naisisoliit, kokku 4834 isoliit.

Raskes fabeerwabrikus on 1. weebuarist toiduainete asemel, mis senini natuuras palga juure anti, raha maksma hakatud, kus juures iga tööliljale 34 marka ja perekonna liikse peale kuni 6-ni 18 marka juure maksetakse.

Streifisi kuu jookkul ette ei ole tulnud.

Suuremates ettevõtetes oli töölisi:

Krenholmi puuwilla wabrikus 1495, Raskes fabeerwabrikus 860, Raskes linaketramise wabrikus 468, Port-Kunda kemendi wabrikus 677 ja Keri kemendi wabrikus 123.

Wiljandist.

3-da suurtükikõue polgu aastapäew.

16. märtsil pühitjes 3. suurtükikõue polk oma kolmandat aastapäewa, mil puhul turuplatsil nimetatud polgu paraad ära peeti. Paraadi wõttis wastu diwisiilile kindral Lõnison, kes ühtlasi terwituskõne pidas, kus ta polgu teenid wabaduslõuad allakirjutatas. Ta tähendas, et peasoja wabaduslõuad manges küll jalawägi, kuid ilma suurtükikõue ei oleks ta suutnud omi ülesandeid täita. Kolmas suurtükikõue polk on hiljaltal tema peale pandud ülesandeid täitnud.

Sellejärele pidas sõjawäe õpetaja liihikele wõimuliku talituse ja kõne. „Sõjuse täna polguilem kapien Kirjabinim kutsutud wõdraid paraadist osawõtmine eest.

Rasti elada Gestit, Riigikogu, wabariigi walitsust, sõjaministrit ja diwisiililemat kindral Lõnisoni.

Paraadil manges diwisiil orfester.

Ohtul oli pidulik kooswiitumine ohwitseridel kapienos ja sõduritel sõdurite kodus.

Siiumaalt.

Kiri Siiumaalt.

Siiaajani ei olnud Keinas organisaatsiooni, mille eesmärgiks oleks olnud ümberkaudsete kodanikkude üleüld. hariduse tõstmine ja waimlike elu arendamine. Eraldi põdur ja wigane on siin noorrahwa elu, milles ei ole märgata vähematki edu. Suuremat hulka huiwitat ainult wiin ja küla tubades tants wõi „tralling“.

Rohkesti edu on ka mitmesugustel usulastudel, kes oma tegemuses iigeti mõistatad paistawad. Soolimata, et ühes talus lustilistelt jalga keerutatasse, oodatakse naabri talu toas hirmuga maailma otse ja hultatasse abastuses põlwili pörandal, kuhu wahete-wahel iigeti joobnud „mürglit“ ilmuvad tegema. Siawõtjaid ühest kui teisest on alati rohkesti. Raamatuteist ja muust kirjandusest, laulust, näitemängust jne. mis harim, ei tunta wadadust suurema hulga poolt. Et kõigesse sellesse wähegi terwenemist tuua, on nii kui näha mõnedel ärkamatel korda läinud wastawa eesmärgiga „Keina noorte ühingut“ ellu kutsuda. 12. märtsil f. a. pidas nimetud ühing oma esimest peakoosolekut. Siimeks astus esialgu 56 isikut. Asutajateist kinkisid ühiselele M. Walge ja S. Kääramees hambarahaks kumbki 1000 mrf.

Suhatusesse waliti: esimeheks E. Mäehaus, abideks G. Kõdumäe ja M. Walge, kirjatoimetajaks G. Glinther, abiks M. Weel, laekahoidjaks W. Tisler, abiks E. Suuster. Rewisjoni komisjoni S. Kääramees, W. Sakkens ja E. Mäff. Esialgu osustati mure sead raamatukogu asutamise algust teha, ja endise siinse karskuse kuratooriumi teemajas seiswat raamatukogu tungiwalt karskustõrjete tekkimiseks ühinguale paluda. Ka lugemiselaua awamine leiti tarwilik, aga see mõte puutus ühingu haiget kohta, sest puudus ainealine jõud ja ka rummid jelleks. Loodeti et wallandukogu sellele kui kultuurilisele ettevõttele mastu tuleb ja otjustati paluda wallamaja jaali jelleks, mis enamasti alati kühi seisab. Suuremad kawatsused liikati jeeford tulewiku peale.

Paberosi tubat

„KULD KOTRAS“

1/8 n. 35 mrf. D.ü. „Tubat“.

Kiri Riist.

(Oma kirjasaatjalt.)

Kui Walgast läbi üle Läti piiri sõita, siis paistab kogu filma, et lihtlastel majanduslikelt halwemates tingimustes wiitwad, kui eestlased. Znimejed käiwad märkka halwemini riides kui Gestis. Ka jõukam klasse ei paista riiete poolest filma, kuna töörahwal väga raske ennast toita ja katta on, seda näitawad wagnituse kõige pealt nende ülikonnad, näoilmed ja wahene sõitjate arv Läti raudteedel.

Kui Riiga sisse sõita, siis usub, et hästi elamad ainult juudid, sest nemad käiwad kõige paremini riides ja südalinna on nende profent mõrlemisi juur, kánawatel jaltajate järele otjustades ligi 40 protsenti kõigist elanikkudest. Riipalju ei ole veel juuta Riia linnas ialgi elanudki kui praegu.

Läti ärimehed ütlevad: „Meie linn on ülejuutatud juutidega!“ Sa tõepoolest on südalinna kauplused suuremalt osalt juutide käes. Juudid domineerivad praegu Läti kaubanduslikes elus, mis oma wäikse töttu juutide meelitada enese ligi küll ei tohiks. Teel Tallinnast Riia poole ütles mulle üks juudi kaupmees: „Riias on elu nii wäikne, et ka juudid seal midagi enam teha ei ole.“

Uga et Riias kõige jelle peale waatamata ikkagi juuti iga jammu peal wõib tabada, siis küsijün ühest Läti lehe kaastööliselt: „Mil wiisil on taewas Teie pealinna juutidega nii heldeste õnnistanud; enne maailmasõda ei olnud neid siin mitte nii palju?“

Läti lehe kaastöölise wastas: „Juutide küsimus on meil praegu haige koht. Juutide rohkus ei ole küll füüdlane mõni meie ministritelt, kes nendele ohtaste sissejõudumist oleks annud, sest iheiseismasse Lätiste on juutid mõlga poolt wähe sisse lastud. Zuba siis, kui maailmasõjas wenelased Poodamaal taganesid, tuli rohkesti Poodamaa juuta Riiga, pärastpoole tuli nendele veel ka

Reedumaalt liia. Saksa okupatsioonil ajal anti juutidele Riias juured eesõigused ja nad tundsid siin endid juba nagu kodus olewat. Ka enamlaste walitsus tõi meile juutid juure. Praegu Riias elawate juutide keskel on ainult üks kolmandik endiseid Riia juudi joost elanikke, kuna kaks kolmandikku wastu meie tahtmist jia elama on asunud.“

„Kas on juudid Läti majanduse-elule kasu toonud?“

„See ei paista kufagilt filma. Küll on nad meie tööstusele ja kaubandusele kahju toonud. Oma spetsialistooniga ja lahferdamisega on nad omal ajal Läti rahakurfi madalasle ajanud, mida alles Läti walitsus energiliste sammude astumisel seisma pannud ja iigeti tõsta on wõinud. Oma wõistlusega on nad lätlasti äriest fõrwaldanud ja spetsialistooniga Läti tööstust halwanud ja wäljamaa kapitaa li sellest eemale beletanud.“

Rudas mõtlete Teie juutidest lahti laata?“

„Meie ei taha neid mitte wägilwaldst mõlga jaata, sest et see wäljamaal halba muljet meie kohta tekitab. Meie ei ole ju rahwuslikelt nii sallimatus kui Teie, eestlased, ja püüame nendega elada leplikult. Aga oleme kindlad, et meie nad lihtja majanduslike wõistlusega Riist jälle eemale jurume sinna, kust nad on tulnud. Kui meie sõjast saadud haamad paranemad, läheme tugewamaks ja lõome juudid rahulise tööga nende praegusest seisukohast wälja, ostame nende kätte läinud ärid ja majad jälle. tagasi ja meile jääb ainult nii wäike hulk juuta, et see meie kahjulik ei ole. Zuba praegu on mõned juudid Riist wabatahtlikelt lahkunud, sest neil ei ole siin midagi ära teha.“

Praegu jatab Riiga õudse tundmuse järele, kui mõelda jelle peale, mis sugune keew elu siin enne maailmasõda walites. Kauplused on tähtis osa kinni. Määratunmate tehasie hoonetes walitseb wäikus, ainult mõni üffit töötas wäikele armu töölisega. Sga-

ühel käest kuuleb: „Elu on halb.“ Harwa juhtud nägema, et kauplusesse mõni inimene sisse astub ja midagi ostab. Ka ohtutel on restoraanid ja kohwimajad peaaegu tühjad. Znimestel ei ole teenistust ja sellepärast puudub ka raha osmijeks. Zmelik paistab olewat see asjaolu, et Läti rubla meie kõrrel kallim on, kui Gestis mark 30—40% wõrra, siiski maksamad suurem osa aineid Riias niijama palju Läti rublades kui need samad ained Gestis markades. See näitab, et Läti elu 30—40% kallim on kui Gestis. Astumise ühte paremasse wõdrastemajasse ja tellimise kolm lõunat. Suur jõogijaal olt päris tühi, mõlga arwatud meie ja veel üks wõdras. Selle wastu on Tallinna sellekohajed astutused alati inimesi täis. Meile toodi halwasti walmistatud toitu, mis pealegi nii wähe oli, et ta 1/2. Tallinnas antawast portsjonist wälja tegi ja nõuti 3 lõuna eest 391 Läti rubla. Seldi, et arwe hulgas ka 15% riigimaksu on. Tallinna hindade järele oleks niijugune kolme inimese lõuna mitte iile 200 marga maksnud.

Reegi Läti majanduse-elu tundja seletas mulle Läti kaupade kallistust järgmisel wiisil: Suurem hulk kaupad on siis ostetud, kui Läti rahakurs juutide spetsialistooni mõjul madal oli. Nüüd on küll kurs paranenud, kuid kaupmehed ei taha praegu kaupad alla oma hinna müüa. Ka peame üttelema, et Lätis wäljamaalt toodud kaupade pealt kõrgemat tollimaksu wõetakse, kui Gestis. Et kaupade hinnad alaneksid, seda ei ole nii pea mitte loota.

Elawust sünnitab Läti rahwa keskel ja Läti Mstatawas Rogus Läti maaküsimus. Läti maajeadus ei ole veel Mstatawas Rogus lõpulikul kujul wastu wõetud, kuid maatiimuse lahendamise ei ole jellepärast seismas. 1921. aasta lõpuni on mõistatst wõdrandatud maast 36.000 kohta loodud ja asunikkudele mõlga antud. Üleüldse hinnatakse Läti mõistate jagamisel tekkinud maatagawara nii suureks, et jellest asunikkudele 120.000

kohta wõib luua, kusjuures mõisa endistele omanikkudele igale ühele kuni 50 hektari maad jätaks, kui nad riigi waenlased ei ole. Läti seadusandjad on otjustes teinud, maad asunikkudele omanduseks müüa. Ka suurem osa asunikkudest on maa äraostutiginimistelt ka wastu wõtnud, ainult wäikelele armule, kes maad päriselt osta ei tahtnud, on maa rendile antud, kuid nad wõiwad igal filmapilgul maad ka ostuteel omandada, kusjuures nende sissemaksud rendi naol osustumast maha arwataks. Ka ehitusemateriaali andmiseqa Läti riigi meijast on walitsus asunikkudele ja ka teistele põllumehes-tele wastutulelikum kui Gestis. Majade ehituseks minew mets hinnatakse kõige kallimast turuhinnast kabe kolmandiku peale; nende, kes sõja läbi on kannatanud — ühe kolmandiku peale tulu hinnast, sõduritele ja langenud sõdurite perekondadele, kelle maa peal hooned ei ole, on ehitusematerjaal kroonu meijast hinnata. Peab üttelema, et Läti maapind põlluharimisele palju sündsam on kui Gestis. Munit wiitib seal palju paremates tingimistes.

Elawat waielust sünnitab Läti seltkon- nas veel Gestis tatumudmine Lätist temale antud abi eest. Mul oli „Latwias Sargsi“ kaastöölise herra Razdiniga selle küsimuse kohta liihite sõnamahetus. Herra Razdin leidis, et Gestis ajakirjandus, ihearant, „Rae-waleht“, jündmata kumbel Läti wastu fihtustööd teeb, ihearant, mis puutub tafufiimusest Läti Gestis vooll antud sõjalise toetuse kohta.

Ma küsijün: „Kas armate Teie, et Gestis dikus ei ole Lätist taju nõuda temale antud abi eest, mis Lätile wõimaluse andis, iheiseiwaks jaada?“

„Gestis on sõdinud endi huiwides niijasti enamlaste kui ka Landeswehri wastu. Kui ei oleks olnud iheiseiwat Lätit, ei oleks wõinud ka iheiseiw Gestis seisma jääda. Znglismaa on ka Prantslasi maailmasõjas aid-

Estonia teater

Laupäeval, 18. märtsil.

„Marion“

Walter Bromme operett 3 w.

Algus kell 8 õhtul.

Pühapäeval, 19. märtsil

„Rigoletto“

G. Verdi oper 4 vaat.

Algus kell 8 p. l.

Androffus

ja lõvi

Bernard Shaw muinasmäng

3 vaat.

Algus kell 1/8 õhtul.

914

Draamateater

Laupäeval, 18. märtsil

„Abielutsemine“

Hermann Bahr'i lüsimäng 3 w.

Algus kell 8 õhtul.

Pühapäeval 19. märtsil

Esietendus

Wilmast lorde

„Tähepeeg“

U. Sunne näidend lastele 5 w.

6 pildis.

Algus kell 8 päeval.

Zule ja werega.

U. Tammanni näidend

Mahtsa sõja päevilt

6 pildis.

Algus kell 8 õhtul.

Päevastähtede eelmisel ilga päew

kella 11—1 e. l. ja 5—8 õhtul.

Draamateatri lasjas.

917

Estonia kontsertsaal

Esmapäeval, 20. märtsil

Entud Saksa

muusikamängija

Pr. Edith von

Voigtlaenderi

ainute

kontsert.

Esitama:

1.

1. Dvorak. Sonata F-Dur

op. 57.

2. Bach. Claconna.

3. a) Beethoven. Romans F-Dur.

b) Pugnani-Arester. Prä-

ludium-Allegro.

4. a) For Aulin Gavotte ja

Musette.

b) Barzgeki. Mazurka.

Klaweril hra Mamontow.

Algus kell 8 õhtul

898

Loomaarsid

Dr. Dreyer ja Kijas.

G. Tartumäe nr. 18.

Wastuõtmise 10—1 ja 3—4

Wäljastamine igal

ajal; ka ruunane.

Dr. Artur Tamm

Eile- ja sügugaigused.

Wastuõtmise

igapäew kella 4—1/2 p. l.

Jaani tänawal nr. 6, krt. 8.

(Krediit panga majas).

Rõnnetu 14—13.

689

Raamatupidamise

tursused

G. Pärnu mnt. 16

Erilised äriomanikele.

Hans Margens.

Rlaafi- ja tule-

hinnitus.

Majade, äride, talude ja ruu-

mide wabetallitus.

Rohalunamine

igafugu teenistuse alal.

Õpetus kirjutusmasinal.

Tõlled ja kirjad igas keeles.

Sul. Rühle

Kontoris, Wana turg 6/2.

Rõnnet. 14—35.

75

Rahatott

leitub. Kätte wõib saada

kuulutuse kulude eest st.

918

U.-S. „Transatlantit“

korral. peakoosolek

31. märtsil 1922. a. kell 6 p. l. jelti ruumes,

Tallinnas, Piff tän. nr. 63.

— Päewatord: —

1) Aruanded 3) Walimised.

2) Gelatwe kinnitamine. 4) Sooskwas asjad.

910 Subatnd.

911

912

913

914

915

916

917

918

919

920

921

922

923

924

925

926

927

928

929

930

931

932

933

934

935

936

937

938

939

940

941

942

943

944

945

946

947

948

949

950

Kaubamaja

Esto - Muusika

Tallinn, Lai tän. 34.

Telefon 10—24.

Obawalt müüa — sündfnd restoraanidele, keltimajadele ja teiste tarnaste ettevõttele:

orkestrioon

Jul. Heinr. Zimmerman'i wabriku töö. — 2 wäga toredat

elektri pianino.

Mitmed harilikud klawerid ja pianino jne. 912

Ruulutus.

Kütteainete kettkomitee liitwiderimise

kommissjon

annab sellega teada, et 28. märtsil f. a. kell 12

päewal komitee ruumid. Merepuiestee nr. 15 antakse wälja

suusõnal. wähepakkum.

Arutula rabas

prestiturba

walmistamine,

mille alla terwe raba tööstus kofu 4 presji kuulub.

Wähemaid andmeid saab komitee tehnika osakonnast.

Sissemaks pakkumise juures 50.000 marka.

Järetpakkumine tarwiduse korral toimetatakse 31.

märtsil kell 12 päewal. 895

Kütteainete Kestkomitee Liitwiderimise

kommissjon

müüb

awalikul

suusõnalisel enampakkumisel

21. märtsil f. a., kell 12 p. järgmistesse kitarroopalise

raudtee jaamadest wälja weetud metsamaterjaale:

Difu jaamas 21 f. f. kasepuid

" " 85

900 palki " "

Difu Soobi jaam. wahel 85 f. f. fegapuid

Dufiwere jaamas 8 " f. fegapuid

Dufiw. Wõhma jaam. wahel 65 " " fegapuid

" " 17 " fegapuid

Dufiwere jaamas " 1300 palki

Wõhma jaamas 28 f. f. kasepuid

Wõhma jaamas 35 f. f. fegapuid

Wiljandi jaamas 400 palki

Ollepää jaamas 309 palki

Rõlo jaamas 633 palki

" " 8 f. f. kasepuid

180 f. f. fegapuid

Rõlo ja Lauri jaam. wahel 681 palki

Lauri jaamas 90 f. f. puid

" " 105 palki

Härmeti jaamas 18 f. f. puid

" " 88 palki

Hagudi jaamas 329 palki

Paide jaamas 60 palki

Enampakkumine saab olema Tallinnas, Kütte-

nete Kestkomitee ruumides, Mere puiestee. nr. 15. Pak-

kumiseft osawõtta soowijail tuleb enne pakkumise alqusi

selles kindlustufels 10 protf. pakkumise alqhinnaft fiske-

malka. Wähemaid teatei saab Kütteainete Kestkomitee

Wiljandi maakonna woliniult Wiljandis ja Tallinna —

Paide liini woliniult, Räus. 824

Ruulutus.

Kütteainete Kestkomitee Liitwiderimise Komisjon

annab see läbi teada, et 20. märtsil f. a. kell 10 homm.

Tallinna-Paide liini Küttekomitee woliniult kontoris

Räus alewis, Lauri jaama lähedal saab

enampakkumisel

= wälja müüdnud =

neli tööhobust, hobuse riistad, wankrid, reed, tööriistad,

ruttid, ruttijahu, foola, pooliaapad (tanlid), kirweid,

deftimaal-kaalud, kütud, tühjad tünnid, reetalla terast ja

muud kraami.

Kui 20. märtsil töit kraam wälja müüdnud ei peaks

jaama, siis testab wäljamüüft järgmisel päewal edasi.

Kütteainete Kestkomitee

Liitwiderimise Komisjon.

754

A.E.G. Eesti Elektri Selts p. m. A.E.G.

Tallinn, Wiru tän. nr. 13—2.

Telef. 15-90. Tel. aabz: „Algem“

A.E.G. Berliini tehases: A.E.G.

Muraturbiinid, transformatorid, dünamod, elektromoo-

torid, lülitusfistseadad, juhid, kaablid, woolumõõtjad,

amper-woltmeetrid, telef. aparaadid, elektrilambid, A.E.G.

— — — kirjutusmasinad. — — —

Hinnatirjad ja eelarwed maksuta.